

N.Y.C. TIME
זמן הדלקת נרות - 4:17
סוף זמני ק"ש - 8:54
9:30 -
סוף זמן תפלה - 10:24
דף היומי לשבת: זבחים ק"ד

בס"ד, עש"ק פ' ויגש - שנת תשפ"ו לפ"ק

פרשת ויגש

גושן כדי שיהי' נוח להם לחיות חיים תורניים לבלתי הושפעו מסביבת ערות הארץ שבמצרים.

וכדי שלא יצערו המצריים האזרחים את בני ישראל הגרים העביר את העם לערים מקצה גבול מצרים ועד קצהו (מז:כא), ופירש"י: להודיעך שבחו של יוסף, שנתכוון להסיר חרפה מעל אחיו שלא יהיו קורין אותם גולים. [יש מפרשים בדרך דרוש שזהו מה שנרמז לו לאברהם אבינו בברית בין הבתרים: "ידוע תדע כי גר יהי' זרעך בארץ לא להם" - דהיינו שכל תושבי הארץ ג"כ יהיו "בארץ לא להם" משום שעתיד יוסף להעביר אותם ממושבים].

וגם צוה יוסף למצריים שימולו [עייני רש"י על פסוק: "אשר יאמר לכם תעשו" (מא:נה) שכתב: לפי שהי' יוסף אומר להם שימולו], שמלבד מה שהמילה מסייעת לאדם לרסן תאוותיו, ובשנות הרעב הי' זה הכרחי, אפשר שכוונתו היתה ג"כ שכאשר יבואו בני ישראל לגור במצרים שלא יבזו המצריים אותם על מה שהם נימולים.

ובשכר מה שלימד יוסף את המצריים - במדה מסויימת - איך להתנהג עם אורחים, זכו שצוה תורתנו הקדושה: "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו" (דברים כג:ח), ופירש"י: אע"פ שזרקו זכוריהם ליאור. מה טעם ["לא תתעב מצרי"], שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק. לפיכך - "בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבוא להם בקהל ה'".

ועל פי זה מובן היטב, שכאשר שבו השבטים אל יעקב ואמרו: "עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים" (מה:כו) ושמעו אודות כל ההקפדה לקיים מצות הכנסת אורחים - וראה את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו (עייני מה:כז), ופירש"י: סימן מסר להם במה הי' עוסק כשפירש ממנו - בפרשת עגלה ערופה, אז - "ותחי רוח יעקב אביהם", כי הבין שיוסף קלט היטב את הלימוד של מצות עגלה ערופה, דהיינו חשיבות מצות הכנסת אורחים ["ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו" (דברים כא:ז), ודרשו חז"ל בסוטה (מה:): לא בא לידינו ופטרנוהו בלא מזונות ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לוי], ונחה דעתו קצת שאם יוכרחו בני ישראל לרדת למצרים יוכלו להתקיים שם כי תקע יוסף במצרים את היסודות של הכנסת אורחים.

"אלה בני לאה וגו' כל נפש בניו ובנותיו שלשים ושלש" (מו:טו). בספר אילת השחר כותב הג"ר אהרן ליב שטיינמן זצ"ל: פירש"י, ובפרטן אי אתה מוצא אלא שלשים ושנים, אלא זו יוכבד שנולדה בין החמות בכניסתן לעיר, שנאמר "אשר ילדה אותה ללוי במצרים" (במדבר כו:ט). ממש"כ רש"י "בכניסתן לעיר", משמע שחזן ממה שהמדינה היתה קרוי' 'מצרים', הי' גם עיר שנקראת 'מצרים' (וכבר הוכחנו כן לעיל מב:יב).

"אל תרגזו בדרך" (מה:כד). הנה מפורסם קיום מצות הכנסת אורחים של אברהם אבינו בפ' וירא עם המלאכים והאשל. מה שאינה כל כך ידועה היא מדת הכנסת אורחים של יוסף עם אחיו.

כאשר שלח את אחיו לארץ כנען בפעם הראשונה נתן להם צדה לדרך (בראשית מב:כח).

כשחזרו למצרים והזמין את אחיו לאכול עמו, צוה לאשר על ביתו: "וטבוה טבח והכין" (מג:טז), ודרשו חז"ל (חולין צא:): "וטבוה טבח" - פרע להן בית השחיטה. "והכין" - טול גיד הנשה בפניהם, במדרש הביאור (מובא בתורה שלימה, פמ"ג אות מ"ג) איתא: "וטבוה טבח" - אמור לו, שחוט בפניהם בהולכה והבאה. ובסדר אלי' רבה (מובא בתו"ש שם אות מ"ד) איתא: "וטבוה טבח והכין" - מכאן לבדיקת סכין.

כל זה עשה כדי שהאורחים שלו יהיו שבעי רצון בדרגת הכשרות, ויאכלו בלי פקפוקים.

"וישימו לו לבדו ולהם לבדם ולמצרים האוכלים אתו לבדם וגו'" (מג:לב) הכל כדי שהאורחים ירגישו בנוח.

קודם שהתוודע יוסף אל אחיו, צוה: "הוציאו כל איש מעלי" (מה:א), כדי שלא יתביישו אחיו.

וכן לימד את אחיו איך להיות "אורח טוב". קודם ששלח אותם בפעם שני' לארץ כנען, צוה אותם: "אל תרגזו בדרך", ובמושג זקנים מבואר שכוונתו היתה: אל תתעסקו בדבר הלכה, להחמיר בעצמם דבר מאכל שמא ירגזו עליהן אושפיון הדרך [אולי צ"ל: בדרך], דהא מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי, עכ"ל.

[ועייני ביו"ד (סי' קי"ב), בהל' פת עכו"ם, שכותב המחבר (סע' י"ג): מי שאינו נזהר נזהר מפת של עובד כוכבים שהיסב אצל בעל הבית הנזהר מפת של עובד כוכבים, ועל השלחן פת ישראל ופת של עובד כוכבים היפה משל ישראל יבצע בעל הבית מן היפה ומותר בכל אותה סעודה בפת של עובד כוכבים. וכותב הרמ"א (סע' ט"ו): יש אומרים דמי שנוהר מפת של עובד כוכבים ואוכל עם אחרים שאינן נזהרין, מותר לאכול עמהם משום איבה וקטטה הואיל ואם לא יאכל עמהם פת שהוא עיקר הסעודה התיירו לו משום איבה. ואין ללמוד מכאן לשאר איסורין].

ובמה שהורה להם איך להתנהג בדרך באכסניא שלהם רמז להם שכאשר יחזרו למצרים שעתיד להיות האכסניא שלהם משך רד"ו שנה, שעליהם להתנהג באופן היאות לאורחים טובים.

כאשר חזרו יעקב עם השבטים למצרים, הושיב אותם יוסף בארץ

יש לעיין אם 'נולדה בין החומות' הכוונה כפשוטו ו"כ"כ הרד"ק שהי' חומה לפניו מחומה והיא נולדה ביניהם]. ובב"ב (קכ.) איתא שהורתה הי' בדרך ולידתה בין החומות, ולפ"ז נראה שנולדה בהיותם בתוך מצרים, שהרי הם לא שהו בדרך מאר"י למצרים ט' חדשים, וכ"כ שם הרשב"ם שהכוונה בתוך מצרים (ועי"ש מהרש"א קגג, וברש"ש במדב"ר פר' צ"ד ט' נראה שנחלקו בזה במדרש), עכ"ל.

אגב: ממה שמבואר בגמ' שהורתה של יוכבד היתה בדרך, שמא יש בזה מעשה אבות סימן לבנים, דאע"ג דהדרך ממעטת פרי' ורבי' [עיין רש"י (בראשית יב:ב) עה"פ "ואעשך לגוי גדול"], מ"מ יוכבד - שנעשתה אמה של כהונה לוי' ומלכות - הורתה בדרך. ומזה יש סימן דאע"ג שביקש פרעה למעט פרי' ורבי' של בני' במצרים [הבה נתחכמה לו פן ירבה] (שמות א:י), אעפ"כ זכו ל"וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ" (שם יב:), ונעשו ממלכת כהנים וגוי קדוש.

"וינהלם בלחם בכל מקניהם בשנה ההיא" (מז:יז). בספר אזנים לתורה כותב הגר"ז סורוצקין זצ"ל: לעיל כתיב "ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו", וכן לקמן (נ:אכ) אמר לאחיו "אנכי אכלכל אתכם", משא"כ במצרים שינה הכתוב ואמר "וינהלם בלחם"? היהודי הוא קשה עורף, ולא ימכור את נשמתו ותורתו בעד נזיד ערשים או לחם אפי' בימי רעב [עדים על זה הילדים 'החטופים' בימי הצארים ברוסיה שהיו מרעיבים אותם עד מות, ולא המירו את דתם]. את היהודי הרעב אפשר רק 'לכלכל', אך לא 'לנהלו' בלחם. אבל את מצרים הרעבים אפשר לנהל בלחם, כי עשו מכר את הבכורה בעד נזיד ערשים, וההולכים בדרךיו מוכנים תמיד למכור את מצפונם בעד פרוסת לחם, ובפרט בשנת רעבון. ובאמת נהל אותם יוסף, שצוה עליהם למול את עצמם (מא:ג), וקיימו את דבריו, אף שלא הי' להם מושג מזה, ולא מלו את בניהם מעולם.

בענין המבעית את חבירו

עה"פ: "ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וגו'" (מה:כו), איתא במדרש הגדול (מובא בתורה שלימה אות פ"ח): רבנן אמרו, אם אנו אומרים לו תחילה יוסף קיים, שמא תפרח נשמתו. מה עשו? אמרו לשרה בת אשר, אמרי לאבינו יעקב שיוסף קיים והוא במצרים. מה עשת? המתינה לו עד שהוא עומד בתפילה ואמרה בלשון תימה: יוסף במצרים, יולדו לו על ברכיים מנשה ואפרים. פג לבו כשהוא עומד בתפילה. כיון שהשלים ראה העגלות, מיד - ותחי רוח יעקב אבינו.

בספר הישר מסופר: ויצו [יוסף] אותם [את אחיו] לאמר בבואכם ארץ כנען אל תבואו פתאום לפני אבי בדבר הזה, כי עשו תעשו כחכמתכם וכו'. ויבואו עד גבול הארץ ויאמרו איש אל רעהו מה נעשה בדבר הזה לפני אבינו, כי אם נבוא אליו פתאום ונגיד לו הדבר ונבהל מאד מדברינו ולא יאבה לשמוע אלינו. וילכו להם עד קרבם אל בתיהם וימצאו את סרח בת אשר יוצאת לקראתם והנערה טובה עד מאד וחכמה ויודעת לנגן בכנור וכו' ויתנו לה כנור אחת לאמר, בואי נא לפני אבינו וישבת לפניו והכי בכנור מדברת ואומרת כדברים האלה לאמר. ויצו אותה ללכת אל ביתם ותקח הכנור ומהר ותלך לפנייהם ותבוא ושב אצל יעקב, ותיטב הכנור ותנגן ותאמר בנועם דבריה "יוסף דודי חי הוא וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים ולא מת". ותוסף ותנגן ותדבר כדברים האלה וישמע יעקב את דבריה ויערב לו, וישמע עוד בדברה פעמיים ושלש ותבוא השמחה בלב יעקב מנועם דבריה, ותחי עליו רוח אלקים וידע כי כל דבריה נכונים. ויברך יעקב את סרח בדברה הדברים האלה

לפניו, ויאמר אליה 'בתי, אל ימשול מות כך עד עולם כי החיית את רוחי' וכו'.

עה"פ "ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וגו'" (מה:כו) כותב האור החיים הקדוש: וטעם אומרו "לאמר", נתחכמו לבשרו בדרך שלא יסתכן יעקב, כי דבר ידוע הוא כי בשורה טובה כשתהי' על יגון ומה גם כשתהי' מופלאה, לרוב השמחה יסוכן האדם ויחלש ויגוע פתע פתאום, אשר על כן חששו על הדבר ונתחכמו לדבר אליו, בדרך שלא תארע תקלה, והוא אומרו: "ויגידו לו לאמר, פירוש, אמרו לו שיש להם בשורה לאמר לו, ובזה תתרחב נפשו וישמח לבו, ואח"כ אמרו לו: "עוד יוסף חי", ולא נסתכן, כי הוכן בלב, הכנת קבלת בשורה טובה.

בפ' החובל (ב"ק צא.) מובאת ברייתא: הבעית [פירש"י (נו.): תקע לו באזנו פתאום וביעתו (הפחידו) דלא עבד בי' מעשה בגופו] את חבירו, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. כיצד, תקע באזנו וחרשו - פטור, אחזו ותקע באזנו וחרשו - חייב.

ומבואר בגמ' הטעם: הוא ניהו דאיבעית נפשי'. בתוספתא (ב"ק פ"ו ה"ה) איתא: המבעית את חבירו פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים, צווח באזנו וחרשו - פטור. אחזו באזנו וחרשו - חייב. ועיין ברמ"ה (ב"ק צא., הו"ד בשיטה מקובצת) שמפחד דאחזו חייב משום דאי אפשר לו להתכופף, ובלא אחזו פטור, דהי' לו להתכופף, וכן פירש בירושלמי דכלאים, וכתב שם דחילוק זה שייך רק בגרמא, אבל במעשה גמור חייב בכל גווני.

וז"ל הרמב"ם (הל' חובל ומזיק פ"ב ה"ז): המבעית חבירו, אע"פ שחלה מן הפחד, הרי זה פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. והוא שלא נגע בו אלא כגון שצעק מאחוריו או שנתראה לו באפילה וכיוצא בזה. וכן אם צעק באזנו וחרשו, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. אחזו ותקע באזנו וחרשו, או שנגע בו ודחפו בעת שהבעיתו, או שאחזו בבגדיו וכיוצא בדברים אלו, חייב בתשלומין.

וכן נפסק בשו"ע (חור"ם סי' ת"כ סע' כ"ה): צעק באזנו וחרשו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים [פי' הסמ"ע: דכל שלא אחזו לעשות מעשה בגופו, גרמא בעלמא מיקרי. ומ"מ חייב בדיני שמים כיון שנתחרש בסיבתו].

שוב איתא בשו"ע: אחזו ותקע באזנו וחרשו או שהכהו באזנו וחרשו - נותן לו דמי כולו אם אינו בעל אומנות. ואם הוא בעל אומנות וראוי עדיין לאותו אומנות, רואים כמה נפתחו דמיו ונותן לו.

בסמ"ע איתא: וכתב המרדכי פ' החובל דאף דלא תקע באזנו אלא הכה על הכותל כנגד אזנו ונתחרש - חייב אם אחזו.

לפי הרמב"ם והשו"ע אם נגע בו, חייב המבעית בדיני אדם. אמנם, עיין בי"ט של שלמה (ב"ק פ"ח סי' ל"ט) שהקשה, מדוע אם רק נגע בו מחייבים את המבעית, הרי הנוק אינו קשור לנגיעה - כיצד מה שנגע בגבו משפיע על מה שניזק באזנו. ולכן פסק לפטור אם אין קשר מוכח בין המגע הגופני לבין הניזק.

בפתחי חושן (נייקין ושכנים פ"ג סע' ט"ו) איתא: המבעית את חבירו בקול או שנראה לו באפילה פתאום, אע"פ שחלה מהפחד, אינו אלא גרמא [בהערה שם איתא: ובקצות החושן (סי' שפ"ח סק"ח) מפרש בדעת רש"י שהמבעית את חבירו הוא גרמי, ולמאן דמחייב בגרמי, הכא נמי דחייב. ולא מצאתי בדברי הפוסקים כן, וצ"ע]. ונראה דהוא הדין אם מחמת הפחד נרתע לאחוריו ונפל או נתקל בכותל והזוק,

וכן אם תקע באזנו וחרשו, אינו אלא גרמא. אבל אם אחז בידו או בבגדו ותקע בו או הבעיתו - חייב.

בפתחי חושן (גניבה והונאה, פט"ו סע' א') איתא: אמרו חז"ל, כשם שאונאה במקח וממכר, כך אונאה בדברים, ובכלל אונאת דברים המצער את חבריו בדברים או המביישו בדברים ויש אומרים שגם המוציא שם רע על חבריו, עובר ב"לא תונו".

בהערה ב' שם מביא מהרמב"ם בספר המצות שכלל באיסור "לא תונו" גם שלא יכעיסוהו ושלא יבהילוהו, דהיינו המבעית את חבריו, כגון שצעק לו מאחוריו או שנראה לו באפילה וכיוצא בו.

בשורת מהר"ם לובלין (סי' מ"ד) נשאל במקרה מצער שקרה להג"ר בינש ז"ל מבריסק שבא אחד מבעלי דינים שהי' לו דין תורה לביתו לבקש שיקל לו בדינו, והגאון חשב שבא לעשות עמו רעה ולנקום נקמתו ממנו, והרים תיבה אחת כבידה כדי לסתום את הדלת מפניו, ועי"ז נחלה ואחרי זמן קט נפטר לבית עולמו.

וכתב דאותו בעל הבית פטור אף מדיני שמים, ולא דמי לההוא דאמרין הכא דהמבעית את חבריו חייב בידי שמים, דהכא איהו דאבעית אנפשי', דלא הי' לו לחוש ולהטריח את עצמו בכדי כך.

ואף שמצינו בפוסקים שהשולח שליח בדרך ונהרג השליח, בעי המשלח כפרה, מ"מ התם שאני שהשליח לא פשע בעצמו, אבל הכא לא הי"ל להרים את התיבה הכבידה לנעול בפניו. ומ"מ כיון שהוא חושש לעצמו ומבקש שיסדרו לו דרכי תשובה, כתב על זה מהר"ם לובלין סדר תשובה, עיי"ש. ומובא בס' דף על הדף (ב"ק צא.).

ובשורת חות יאיר (סי' ק"ע) מובאת שאלה על דבר אותן שני מוכרי סוסים שונאים מוחלטים, שפגע האחד שרכב ליריד מזויין עם חבורת מריעים ופגע בשני בהיותו הולך לטייל סמוך לכפר מקום דירתו. ובראות זה הרוכב אותו אמר לחבריו ראו איך אפיל פחד ובהלה על זה, ולקח קנה השריפה (gun) בידו וקרא אליו ראה הרשע איך סגרך ה' בידי, והנה עת הגיע זמן לנקום ממך והגיע קיצך, ולא היה בכלי המשחית רק נייר והבעירו באש ולקול גדול אפר השריפה ואש מתלקחת נפל חבריו לארץ שדוד ופרחה רוחו. אם צריך תשובה. והשיב: ודאי צריך, וצריך תשובה גדולה כמו שכתבתי בתשובה (השמטה לסי' קס"ו) דאפילו השולח שליח ונהרג בדרך צריך השולח תשובה, כל שכן זה דעביד מעשה רב והיה לו לחוש לזה, ואדם מועד לעולם, רק דבדיני אדם פטור כדקיי"ל (ב"ק נו.). במבעית חבריו דפטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים מהבוחן לבבות. ומי יודע מחשבתו אם שעלה על דעתו שיש בו ספק סכנה רק שלא חש שהרי הוא שונאו, ולכן קיימא לן (מכות ט:) השונא אינו גולה מפני שהוא קרוב למיזיד, וכן פסק הרמב"ם (פ"ו מהל' רוצח ה"). ומשם נראה דאם הרגו גואל הדם לזה הרוצח בשגגה פטור.

ודוקא כנידון הנזכר, כי רבים חלושי טבע הם ולבהלה גדולה כזו שזה שונאו גיימו בכך ואחר כך שמע קול גדול של כלי משחית אין פלא וחוץ לטבע שתצא נפשו. משא"כ אם הבהילו והבעיתו כענין ובדבר שאין ראוי שיגיע אדם לסכנה על ידו, בתשובה כל דהו סגי, דלא גרע מזרק בו אבן שאין בו כדי להמית דפטור אפילו מגלות לדעת עיין ריש פרק ר' דרוצח במיימוני יעו"ש. ומכל מקום צריך תשובה קצת דלא עדיף מגורם. נראה לי, עכ"ל.

ועיין בס' מאה שערים להג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א אודות בחור שהשליך דינמיט (dynamite) בימי הפורים וגרם לאשה שתפיל עוברת, ורצה לעשות תשובה. וכתב הוא בכלל מבעית את חבריו דפטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. ומביא שהבחור שטח את שאלתו בפני הג"ר יעקב ישראל פישר זצ"ל שהשיב לו שישלם מידי חודש לאבי העובר שכן כדי שילמד משניות לעילוי נשמת העובר, בסוף התשובה כתב הגר"י זילברשטיין שליט"א שענין גדול בתשובתו, הוא שילך וילמד ויודיע דבר זה לילדים אחרים למען ישמעו ויראו, עד שיבוער הנגע הרע הזה מקרבנו.

ובס' בית הכנסת כהלכתה (פ"ד סע' י') איתא: אסור באיסור גמור לפוצץ דינמיות (firecrackers) וכדומה בפורים בבית הכנסת (וכן בכל מקום), וכתב בספר שלמי צבור, שהעושים כן ידאגו מן הפורענות.

ובהערה שם מובא נוסח פסק הלכה מהגר"ש וואזנר זצ"ל ויבדלח"ט הגר"נ קרליץ שליט"א והג"ר שמעון בעדני שליט"א אל מנהלי התלמוד תורות; וז"ל: באנו לבקש וכו' שיהירו את התלמידים נ"י, שלא יחזיקו ולא ישתמשו בדינמיות מכל הסוגים, מאחר ואמרו רבותינו זכרונם לברכה, המבעית את חבריו פטור מדיני אדם, אבל חייב בדיני שמים. והשי"ת לא וותרן, והמבעית אנשים [ח"ו] לא ינוכה מהשמים, מאחר שהציבור מפחד כשמפוצצים על ידו בהפתעה, ובפרט אנשים שהם חולי לב, נשים וקטנים, שהפחד עלול להביאם לידי סכנת נפשות ממש. יש להתבונן במה שכתבו חכמינו זכרונם לברכה: ארור האיש אשר יגדל כלב רע, והסיבה מאחר שהכלב גורם פחד. על אחת כמה וכמה הפיצוצים בדינמיות, שהם יותר מזיקים. ולכן המנהלים והמורים שליט"א, יסבירו את חומר הדבר לצאן קדושים, ויכנסו הדברים בלבותיהם, ולא ישתמשו בהם בפורים - לא לפניו ולא לאחוריו.

בספר נחלת יחזקאל על קידושין (פרקים א-ב, עמ' קמ"ה-ר'), על הא דאיתא בגמ': שאני התם, דכיון דבר דעת הוא, איהו מיבעית נפשיה, שכתב: ולפ"ז, לכאורה, יש לעיין, דמה יהא הדין כשנבעתה בהמה. דלכאורה הי' נראה דכשמיירי בהמה שאינה בר דעת - אז המבעית באמת יהא חייב וכו', עיי"ש במה שמאריך. אמנם, לא ידעתי למה האריך, שהרי מפורש בתוספתא דב"ק (פ"ו ה"ה) ולאחר שמביא דין המבעית את חבריו, מיד כתוב: המבעית בהמת חבריו, פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים, עיי"ש.

לז"נ מורי ורבי הגאון הרב אברהם יעקב בן הרב מאיר הכהן פאם זצ"ל - נפ' כ"ח מנחם אב תשס"א
לז"נ ר' בנימין בן הרב ר' מרדכי ז"ל שור
לז"נ מרת עטא שרה בת ר' בנימין ע"ה - נפ' כ"ג אדר א' תשס"ח

PARSHAS VAYIGASH
© COPYRIGHT 2025
BY RABBI MATIS BLUM Z"L

לז"נ אסתר בת שלמה זלמן שטרן ע"ה

רוחמה ליבא בת רבקה לרפו"ש
צביה חיה בת לאה ברעניא לרפו"ש

“ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חיך. ויאמר יעקב אל פרעה ... מעט ורעים היו ימי שני חיי וגו'” (מז:ח,ט)
“And Paroh asked Yaakov, ‘How old are you?’ And Yaakov replied to Paroh, ‘... few and bad have the days of the years of my life been ...’”

The Novi says: “מה יתאוּן אדם חיי” (איכה ג:לט) - “What can a living man complain about?” Rashi (in Kiddushin 80b) explains: How can a person complain about anything that befalls him, after the tremendous Chesed that Hashem does for him in giving him life.

Hagaon Rav Chaim Shmuelevitz, Z'T'L, the *Mirror Rosh Yeshiva*, elaborated on the importance of appreciating the most precious gift which Hashem has bestowed upon us - the gift of life. When we look at how graciously Hashem has dealt with us, how can we have the audacity to complain about our minor problems and inconveniences?

Reb Chaim cited a *Da'as Zekeinim* at the end of *Parshas Vayigash* (47:9) which says: At the time that Yaakov said to Paroh, “... few and bad were the days of my life ...”, Hashem said: “I saved you from Eisov and from Lovon, and I returned Dinah and Yosef to you - and you are complaining about your life that it is short and bad?! I swear that you shall lose one year of life for each word from “ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חיך” until “בימי” “מגוריהם” - and you will not live as long as your father, Yitzchok (180 years).” Since there are 33 words in these two *Pesukim*, Yaakov lost 33 years of life (from the 180 he was destined to live).

An ordinary person would not have been faulted for saying what Yaakov did, but because of his great spiritual stature, Yaakov was punished for this minor breach of gratitude to Hashem.

Reb Chaim asked: Why was Yaakov punished according to the number of words starting with the *Posuk* in which Paroh asked him his age; what fault of Yaakov's was this? Why wasn't he just punished according to the number of words in his complaint which began with “מעט ורעים וגו'”

The answer is: The fact that Yaakov permitted his

Tzoros to be discernable on his face, which prompted Paroh to inquire about his age, was also considered unfitting for a *Tzaddik* of Yaakov's magnitude. A person's unhappy countenance often speaks louder than actually vocalizing his problems.

“ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף וגו' ולא יכלו אחיו לענות אותו וגו'” (מז:ג)

“And Yoseif said to his brothers, ‘I am Yoseif ...’ and his brothers could not answer him ...”

The *Midrash* quotes *Abba Kohein Bardela* who said: Woe unto us from the Day of Judgment; woe unto us from the day of reckoning! If, when Yoseif - the youngest of the tribes [other than Binyomin] - rebuked his brothers they could not answer him because they were so overwhelmed, when Hashem will come and rebuke everyone according to what he is, certainly [he will be unable to defend himself] ...

The *Brisker Rov, Z'T'L*, quoted his uncle, *Rav Avrohom Boruch, Z'T'L* (brother of *Rav Chaim Z'T'L*) who explained that when Yoseif said, “I am Yoseif”, his brothers realized that they had been making a mistake all the time that they thought that they were dealing with an Egyptian viceroy, and on the basis of this misconception they had devised all their plans and strategies. Upon hearing the words, “*Ani Yoseif*”, they saw clearly that everything that they had done had been in error.

Similarly, when Hashem will rebuke each person on his day of reckoning, he will see clearly that much of his life and the manner in which he conducted himself was based on errors and misconceptions.

“ויאסר יוסף מרכבתו ויעל לקראת אחיו גושנה וירא אליו ויפול על צוואריו וגו'” (מז:כט)

“And Yoseif hitched his coach and went up to greet his father in Goshen, and he appeared to him and fell on his neck ...”

Rashi, quoting *Chazal* notes that Yaakov did not fall on Yoseif's neck or kiss him because he was reciting *Kri'as Shema* at the time.

Many Meforshim ask: If the time had arrived to recite Shema, why didn't Yoseif recite it?

The Sifsei Chachomim answers that Yoseif was exempt from reciting Shema at that time since he was involved with the Mitzva of *Kibbud Av*.

Others explain that Yaakov specifically recited Shema at that time to show that his love for Hashem was greater - even at that moment - than his love for his beloved son.

HALACHIC DISCUSSIONS

(not to be relied upon for Halacha L'Ma'aseh)

The Shulchan Aruch (Yoreh Deah 240:24) rules that one is obligated to honor his father-in-law. The Rama (ibid.) rules that one must honor his grandfather.

Whom must one honor more - his father-in-law or his grandfather?

The Bach (Y.D. 240) writes that it would seem from the fact that there are sources in the Torah that refer to a grandfather as "אביו", but there are no sources in the Torah (only in Sefer Shmuel) that call a father-in-law a father, that one should give precedence to honoring one's grandfather.

The Minchas Elazar (III:33) writes that from the fact that Rashi writes in this week's Sidra (46:1) that one is obligated to honor one's father more than one's grandfather, we can deduce that in regard to others, one should honor the grandfather first.

The Teshuva Mei'ahava (I:179) discusses who has the right to say Kaddish if only one can recite it - one saying it for a grandfather or one saying for a father-in-law. He concludes by writing: I do not wish to elaborate on a question which I was not asked about.

QUESTIONS OF THE WEEK

- 1) Two people and one place - all mentioned in Sefer Bereishis - shared a common name. What was it?
- 2) What was unique about the wood that Yaakov took with him to Egypt to be used in the Mishkan?
- 3) Who announced to Yaakov that Yoseif was still alive?
- 4) With which person, who was unrelated to him, did Yaakov consult to see if, indeed Yoseif was still alive?
- 5) What reward, related to the holiday of Purim, did Binyomin receive for not having participated in the sale of Yoseif?
- 6) Which person mentioned in this week's Sidra was married to a person who had a Sefer of Tanach named for him?
- 7) Why did Yaakov lose 33 years of life?
- 8) Which two physical defects did Chushim ben Dan have?
- 9) When Yaakov met Paroh, who else was sitting in Paroh's palace, and for whom did he mistake Yaakov?
- 10) What Bracha did Yaakov give Paroh?
- 11) What caused Paroh to fall off his throne?
- 12) Why did Yaakov stop at *Be'eir Sheva* on his way to Egypt?
- 13) On what day of which month did Yaakov and his family come to Egypt?
- 14) Whose name reflected the fact that his father went around barefoot?

ANSWERS

- 1) 1) *Bela* was the name of a king of Edom (Bereishis 36:32), a son of Binyomin (46:21), and a place (14:2).
- 2) The wood that Yaakov brought to Egypt for use in the Mishkan had no knots or cracks in it (Bereishis Rabba 94:4).
- 3) According to the Targum Yonoson in various places (46:17; 49:21), either Naftoli or Serach bas Asher announced that Yoseif was alive.
- 4) According to a unique interpretation by the Da'as Zekeinim (45:28), Yaakov asked the wagon driver if Yoseif was indeed alive.
- 5) Because Binyomin was not involved with selling Yoseif, he merited having Mordechai and Esther as his descendants who saved Klal Yisroel (Targum Sheini 3:14).
- 6) According to one view in Chazal, Dina married Iyov (Baba Basra 15b; Bereishis Rabba 80:4).
- 7) According to the Da'as Zekeinim (47:8) it was because of the 33 words in the Pesukim in which he complained about his difficult life to Paroh. According to others (Chasam Sofer Parshas Bechukosai) it was because he made a covenant with Lavan - the *Gal-Eid*. "Gal" has the numeric value of 33.
- 8) He was deaf and dumb (Pirkei D'Rebbi Eliezer 39). According to the Gemorah (Sota 13a), he was deaf.
- 9) Og was there and he mistook Yaakov for Avrohom (Midrash Hagadol on Bereishis 47:8).
- 10) According to various opinions in Chazal:
 - a) That the Nile should come up to greet him.
 - b) That the last five years of famine should not take place
 - c) That Paroh should live as long as Yaakov (see Sifri, Eikev 38).
- 11) Yehuda's shout caused Paroh to fall off his throne (Tanchuma, Vayigash 5).
- 12) To cut the *Arazim* (cedar trees) that Avrohom had planted which were going to be used for the Mishkan (Bereishis Rabba 94:4).
- 13) On the 15th of Nissan (Shmos Rabba 18:11).
- 14) Chupim was named for the fact that his father, Binyomin, went around without shoes as a sign of mourning after Yoseif was taken away (Tanchuma Yoshon, Vayigash).

NOW AVAILABLE

The sefer *נר מתהיהו* is available for purchase:

- in seforim stores
 - via shipping by emailing torahlodaas@gmail.com
 - by picking up in Monsey, Queens, or Lakewood.
- Please be in touch via email.

The sefer *מצא טוב שמחות* and the set of Torah Lodaas volumes 1-5 are available for purchase. Email to purchase.

The material for this issue has been reprinted from previous years